

1

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
_____ 28 серпня 2020 року,
Протокол № 1

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ І. Б. Ковтун
(підпис) (ініціали, прізвище)

28 серпня 2020 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	1
2.	Заплановані результати навчання	–	2
3.	Програма навчальної дисципліни	–	3
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	6
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 6
	4.2.	Аудиторні заняття	– 7
	4.3.	Самостійна робота студентів	– 7
5.	Методи навчання та контролю	–	7
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендована література	–	8
	7.1.	Основна література	– 8
	7.2.	Допоміжна література	– 9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	08 Право
2.	Код і назва спеціальності	–	081 Право
3.	Назва спеціалізації	–	-
4.	Назва дисципліни	–	Проблеми конституційного права України
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ВД 2.40.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	-
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	магістр
9.	Курс / рік навчання	–	1/2
10.	Семестр	–	2/3
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4/120
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	40
	% від загального обсягу лекції (годин)	–	33,3
	% від обсягу аудиторних годин	–	22
	семінарські заняття (годин)	–	55
	% від обсягу аудиторних годин	–	18
	самостійна робота (годин)	–	45
	% від загального обсягу	–	80
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	66,7
		–	4/120
		–	20
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	ВД 2.8. Практичні аспекти застосування антикорупційного законодавства ВД 2.9. Практика застосування

		податкового законодавства
		ВД 2.10. Форми безпосереднього народовладдя
		ВД 2.11. Правове забезпечення банківської безпеки
		ВД 2.12. Митне право
2) супутні дисципліни	–	ВД 2.36. Правове регулювання адміністративних послуг
		ВД 2.35. Теорія та практика реалізації конституційного контролю
		ВД 2.37. Публічна служба
		ВД 2.38. Парламентське право
		ВД 2.39. Муніципальний процес в Україні
3) наступні дисципліни	–	-
14. Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</i>	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату;
1.2)	визначати законодавство, що регулює конституційно-правові відносини;
1.3)	характеризувати особливості структури та повноваження органів державної влади;
1.4)	визначати правові засади організації і здійснення державної влади в Україні.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть конституційного права;
2.2)	визначати специфіку законодавства у сфері організації і здійснення державної влади;
2.3)	характеризувати правові засади організації і проведення виборів в Україні, перспективи вдосконалення виборчого законодавства;
2.4)	характеризувати актуальні питання вдосконалення судової системи України;
2.5)	характеризувати механізми регулювання конституційно-правового статусу особи в Україні.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	аналізувати конституційно-правові основи суспільного ладу та державної політики України;
3.2)	віднаходити шляхи усунення проблем;
3.3)	аналізувати юридичні факти;
3.4)	правильно застосовувати норми права;
3.5)	використовувати знання, набуті при вивченні даного спецкурсу для розв'язання питань вдосконалення процесу державотворення у подальшій практичній

діяльності.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати особливості взаємовідносин гілок влади на сучасному етапі державотворення в Україні;
4.2) аналізувати особливості функціонування окремих конституційно-правових інститутів;
4.3) виділяти головні положення (завдання, пропозиції), закріплені, викладені в конституційно-правових актах.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати потребу застосування норм конституційного законодавства;
5.2) пояснювати проблеми розробки та прийняття нормативно-правових актів органів державної влади;
5.3) робити узагальнення щодо проблемних питань функціонування основних конституційно-правових інститутів.
5.4) встановлювати механізм вдосконалення правового регулювання організації і здійснення державної влади в Україні;
5.5) встановлювати механізм реалізації окремих конституційних прав.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) узагальнювати значення правових норм для регулювання конституційно-правових відносин;
6.2) оцінювати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) робити узагальнення щодо функціонування конституційно-правових інститутів і визначати проблемні моменти їх функціонування;
7.2) розробляти напрями розв'язання проблемних питань державотворення в нашій країні.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Конституційні засади здійснення державної влади в Україні

Конституційно-правові засади становлення української державності. Становлення правової державності в Україні в аспекті конституціоналізму. Розбудова соціальної, правової держави в Україні: сучасний стан і перспективи. Державна влада в Україні: зміст, принципи та форми здійснення. Принцип розподілу влад – основа здійснення державної влади у демократичній державі. Проблеми взаємовідносин між гілками влади в Україні. Верховна Рада України у механізмі формування української державності. Роль Верховної Ради України у розв'язанні державно-правових конфліктів на сучасному етапі державотворення. Роль Президента України у становленні української державності. Органи виконавчої влади і проблеми становлення державності. Актуальні питання проведення конституційної реформи в Україні: передумови, основні напрямки.

Тема 2. Актуальні питання правотворчої діяльності органів державної влади в Україні

Правотворчість: поняття та стадії. Форми правотворчої діяльності представницьких органів держави. Законодавчий процес у Верховній Раді України: поняття та стадії. Розробка проектів законів: альтернативні законопроекти, фінансово-економічне обґрунтування проектів законів України, експертиза і прогнозування наслідків їх застосування. Роль парламентських комітетів у законотворчому процесі. Розгляд законопроектів, прийняття законів, процедура введення їх в дію. Проблемні аспекти законотворчої діяльності українського парламенту.

Правотворча робота Президента України. Юридична природа правових актів Президента України. Видання указів і розпоряджень. Участь Президента України у законодавчому процесі: реалізація права законодавчої ініціативи, процедура використання права вето і повернення закону для повторного розгляду. Порядок припинення дії Президентом України актів органів виконавчої влади України та Автономної Республіки Крим в разі їх невідповідності Конституції та законам України.

Форми правотворчої діяльності виконавчо-розпорядчих органів: Кабінету міністрів України, міністерств і відомств України. Порядок видання постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, організація їх виконання. Проблеми дотримання принципу гласності процедури прийняття правових актів Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади.

Тема 3. Адміністративно - територіальний устрій України: проблеми вдосконалення

Становлення та розвиток адміністративно-територіального устрою України. Принципи та система територіального устрою України. Проблеми статусу адміністративно - територіальних одиниць. Поняття, юридична і соціально-політична природа територіальної громади в Україні. Об'єднані територіальні громади.

Актуальні проблеми адміністративно – територіальної реформи в Україні, її мета. Основні напрямки реформування адміністративно – територіального устрою. Етапи здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Тема 4. Проблеми правового регулювання форм безпосередньої демократії в Україні

Вибори як процес формування представницьких органів державної влади. Виборчі системи: переваги і недоліки. Особливості проведення виборів за пропорційною виборчою системою. Основоположні принципи виборчого процесу в Україні. Стадії виборчого процесу в Україні. Списки виборців: забезпечення виборчих прав громадян при зміні місця проживання, при неможливості голосування на виборчих дільницях. Строки у виборчому процесі. Порядок виборів Президента України. Проблеми правового регулювання процедури висування та реєстрації кандидатів на пост Президента України. Вибори народних депутатів України. Порядок формування органів місцевого самоврядування в Україні.

Юридична природа референдуму як форми безпосередньої демократії. Поняття та сутність референдуму. Історія розвитку інституту референдуму в Україні. Види референдумів. Предмет та стадії всеукраїнського референдуму. Поняття та предмет місцевого референдуму. Суб'єкти референдарної ініціативи. Гарантії всеукраїнського референдуму. Юридична відповідальність за порушення законодавства про всеукраїнський референдум. Юридична сила рішень, прийнятих на всеукраїнському референдумі. Окремі проблеми реалізації народного волевиявлення, вираженого в рішеннях всеукраїнських референдумів. Інші форми безпосередньої демократії. Мирні зібрання. Звернення громадян. Місцеві форми безпосередньої демократії. Перспективи вдосконалення форм безпосередньої демократії в Україні.

Тема 5. Актуальні проблеми вдосконалення судової системи України

Поняття та соціальне призначення судової влади в Україні. Конституційний механізм взаємодії судової влади з іншими гілками влади. Конституційно – правовий статус і функції органів судової влади. Судова система України. Основні напрямки проведення судової реформи в Україні. Конституційно-правові засади формування і функціонування судів загальної юрисдикції. Верховний Суд. Спеціалізовані суди. Проблеми реформування системи судів господарської юрисдикції.

Адміністративна юстиція: поняття та особливості. Законодавство України про адміністративне судочинство. Принципи здійснення адміністративного судочинства відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Тема 6. Конституційний контроль в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення

Юридична природа інституту конституційного контролю. Історія становлення конституційного контролю в Україні. Правова держава та Конституційний Суд України. Місце Конституційного Суду в системі державних органів України. Роль Конституційного Суду в забезпеченні конституційної законності. Функції Конституційного Суду України. Перевірка відповідності законів, інших правових актів Конституції України. Офіційне тлумачення Конституції і законів України. Перевірка відповідності міжнародних договорів Конституції України. Захист прав і свобод людини і громадянина Конституційним Судом України: проблеми і шляхи їх вирішення. Конституційна скарга. Правова природа і юридична сила актів Конституційного Суду України. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття і значення. Актуальні питання вдосконалення механізму виконання рішень Конституційного Суду України.

Тема 7. Актуальні питання правового регулювання конституційно-правового статусу особи в Україні

Зміст та основні елементи конституційно-правового статусу особи. Громадянство як основа правового статусу особи. Принципи набуття і припинення громадянства України. Законодавство України про громадянство: перспективи вдосконалення. Порядок розгляду заяв і подань з питань громадянства України. Прийняття і виконання рішень у питаннях громадянства, порядок їх оскарження. Порядок в'їзду і виїзду на територію України. Надання притулку іноземцям. Проблеми конституційно-правового регулювання статусу біженців. Проблеми реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Конституційні та судові гарантії прав і свобод. Реалізація конституційних прав і свобод в окремих галузях державного і суспільного життя. Проблеми реалізації соціально-економічних прав громадянами України. Правове регулювання розгляду звернень громадян в органи державної влади.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС	Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

1.	Конституційні засади здійснення державної влади в Україні	14	2	2	-	10	17	-	2	-	-	15
2.	Актуальні питання правотворчої діяльності органів державної влади в Україні	14	2	2	-	10	14	-	2	-	-	12
3.	Адміністративно-територіальний устрій України: проблеми вдосконалення	14	2	2	-	-	10	15	2	-	-	13
4.	Проблеми правового регулювання форм безпосередньої демократії в Україні	23	4	4	-	-	15	24	4	2	-	18
5.	Актуальні проблеми вдосконалення судової системи України	23	4	4	-	-	15	19	2	2	-	15
6.	Конституційний контроль в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення	16	4	2	-	-	10	14	2	-	-	12
7.	Актуальні питання правового регулювання конституційно-правового статусу особи в Україні	16	4	2	-	-	10	17	2	-	-	15
	Усього годин	120	22	18	-	-	80	120	12	8	-	100

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 5.2.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3. навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до окремих тем.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4. навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5. навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї робочої програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекцій занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне опитування на семінарських заняттях;
- 2) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 3) захист підготовленого звіту з ІНДЗ;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендована література

7.1. Основна література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (редакція від 1.01.2020 р.). Верховна Рада України. Законодавство України. Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Актуальні проблеми конституційного права України : [підручник] / За заг. ред. професора Олійника А.Ю. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2012. – 552 с.
3. Антологія конституційного процесу в сучасній Україні / Центр Разумкова ; [авт.-уклад. Віктор Мусіяка]. К. : Заповіт, 2017. 780 с.
4. Проблеми сучасної конституціоналістики : [навч. посіб.] / М.П. Орзіх, М.В. Афанасьєва, В.Р. Барський [та ін.]; за заг. ред. М.П. Орзіха. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 272 с.
5. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика, О.Г. Данильян та ін.; За ред. акад. НАН України В.Я. Тація, акад. АПрН України Ю.М. Тодики. – Х. : Право, 2003. – 386 с.
6. Публічна влада в Україні: проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцох (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 391 с.

7.2. Допоміжна література

1. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року (зі змінами та доповненнями станом на 23.07.2020 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. (зі змінами та доповненнями станом на 25.08.2019 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. (зі змінами та доповненнями станом на 20.03.2020 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від від 13.07.2017 р. (зі змінами та доповненнями станом на 23.03.2020 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 25.12.1997 р. (зі змінами та доповненнями станом на 20.03.2020 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. (зі змінами та доповненнями станом на 20.06.2020 р.). – Електронний ресурс – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
7. Адміністративно-територіальний устрій України : шляхи реформування : монографія / В. Г. Яцуба, В. А. Яцюк, О. Я. Матвійшин [та ін.] . – К. : Геопринт , 2007. – 365 с.

8. Берестова І. Конституційний Суд України в системі юрисдикційних органів: загальні положення / І. Берестова // Підприємництво, господарство і право. – 2018. – № 9. – С. 154-159.
9. Калініченко О. Генеза системи конституційного контролю за реалізацією прав, свобод людини і громадянина / О. Калініченко // Право України. – 2003. – № 5. – С. 36-40.
10. Квасневська Н.Д. Реформування судової системи України : адміністративно-правові засади / Н.Д. Квасневська // Юридичний вісник. – 2015. – № 4 (37). – С. 71-74. – Електронний ресурс – Режим доступу : rnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/download/9833/12671
11. Ковальчук С. Проблема визначення поняття публічної влади в теорії держави і права / С. Ковальчук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. Львів : Видавництво Львівської політехніки. – 2017. – № 884. – С. 47-51.
12. Коваленко А.А. Інститут глави держави в системі органів державної влади/ А.А. Коваленко // Держава і право : збірник наукових праць. Випуск 17. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 70-76.
13. Коростей В. Проблеми правотворчості в Україні / В. Коростей // Право України. – 2004. – № 3. – С. 121-124.
14. Костицький М. В., Камінська Н. В., Кушакова-Костицька Н. В. Перспективи вдосконалення діяльності Конституційного Суду України в умовах сучасних суспільних трансформацій / М. В. Костицький, Н. В. Камінська, Н. В. Кушакова-Костицька // Journal «ScienceRise: Juridical Science». – 2019. – №3 (9). – С. 4-11.
15. Крусян Р. А. Судова влада в Україні : характеристика етапів реформування / Р. А. Крусян // Право і суспільство. – 2016. - № 2. – С. 114-20.
16. Майданник О. Організаційно-правові форми здійснення парламентського контролю в Україні / О. Майданник // Право України. – 2003. – № 74. – С. 9-13.
17. Марцеляк О. В. Статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : навч. посібник / О. В. Марцеляк. – Х. : Нац. Юрид. Акад. Ім. Я. Мудрого. – 1998. – 255 с.
18. Мельниченко В. Розподіл і єдність влади. Зарубіжна практика і потреби України / В. Мельниченко // Віче. – 2000. – № 9. – С. 136-155.
19. Оніщук М. Проблеми державотворення та правотворення в незалежній Україні: Статті, інтерв'ю / М. Оніщук. / упоряд., заг. ред. В.Л. Федоренка. – К. : Видавничий Дім «Юридична книга», 2007. – 416 с.
20. Основні принципи незалежності судових органів: Резолюція 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnistvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferisudochinstva/>.
21. Паламарчук М. Всеукраїнський референдум у політичній системі України / М. Паламарчук // Право України. – 2005. – № 5. – С. 42-44.
22. Панченко К.О. Верховний Суд України в умовах реформування судової системи України / К.О. Панченко// Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. – № 5. – С. 39-40.
23. Скрипник В. Державна влада в Україні: проблеми взаємодії політики і управління / В. Скрипник // Право України. – 2003. – № 3. – С. 14-21.
24. Сорокіна Н.Г. Реформування адміністративно-територіального устрою України : проблеми та перспективи – Електронний ресурс – Режим доступу : www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-01/10sngupp.pdf
25. Софінська І. Людиноцентризм в інституті громадянства (за матеріалами Європейського суду з прав людини) / І. Софінська // Право України. – 2017. – № 5. – С. 124-130.
26. Стрижак А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. Стрижак. – К. : Ін Юре, 2010. – 631 с.

27. Шмідт А. Правовий статус особи в Україні: де-юре та де-факто /А. Шмідт // Право України. – 2005. – № 2. С. 19-20.
28. Чудик Н. Реформування судової системи України / Н. Чудик // Актуальні проблеми правознавства. – 2016. – Випуск 4 (8). – С. 97-100.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua/ — Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua/ — Президент України.
3. www.kmu.gov.ua/ — Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua/ — Міністерство юстиції України.
5. www.nbuv.gov.ua/ — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
6. <http://www.lawlibrary.ru/> — Наукова юридична бібліотека.
7. <http://univer.km.ua/> — сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Розробник робочої програми:

професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ А. М. Івановська

«26» серпня 2020 р.

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового
права

«26» серпня 2020 року, протокол № 1.

В.о. завідувача кафедри _____

І. Л. Самсін

«26» серпня 2020 р.

Декан юридичного факультету _____

С. А. Крушинський

«26» серпня 2020 р.

Погоджено методичною радою університету

«27» серпня 2020 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____

І. Б. Ковтун

«27» серпня 2020 р.

_____ Обліковий обсяг програми — 0,52 ум. др. арк.